

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Tractatus De Fiducia In Deum Plurimas Et Utilissimas pro
vitâ spirituali instructiones Continens, Præcipue Ad
Obtinendam magnam animæ quietem, & afflictiones
quascunque ingenti cum solatio & fructu ...**

Dusault, Nicolas

Coloniæ Agrippinæ, 1660

Caput II. Secundus effectus fiduciæ in Deum: Verum animi gaudium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50333)

noxia iustitiæ & maioribus digna supplicij,
 Consideratione supremæ bonitatis quam
 peccando offenderat, sic afficiebatur ut de eâ
 sine profusis lacrymis nunquam cogitaret:
 O amor meus, aiebat suspirans, *Omnia* mihi
 tolerata facilia videntur, unum autem id profus
 intolerabile quod te offendit *In Deo* meus.
 Rogo te supplex ut gravi limbo eosque
 cruciatus & tormenta in me infliga potius
 quam denuò me labi peccati in peccatum
 atque in horâ mortis malo objicias oculis
 meis teterrimam cacodæmonis speciem om-
 nemque inferni horrorem quam deformari
 me sinas maculâ aliquâ vel levissimi peccati
 sitamen leve dici potest quod in divinam
 maiestatem tuam committitur. Excellentis-
 simum sane hoc medium est altissimâ pace
 in maximis etiam afflictionibus perfruendi.

CAPUT II.

Secundus effectus fiduciæ in Deum verum
 animi gaudium.

§. I.

*Objectiones mundanorum contra gaudium fa-
 mulorum Dei.*

Non pauci reperiuntur inter omnes qui
 succensere videntur illis Apostoli ver-
 bis: *Gaudete in Domino semper, iterum dico*

gaudete. ad philip. 4. Quibus hortatur nos ad
perpetuam animo retinendam lætitiã, quod erudit
etiam tempore adversitatum, Quod erudit
illis humanã scientiã & Aristotelicã in
Philosophiã quasi quoddam paradoxon, imo
adynaton esse videtur, adeo ut propositum
illam temeritatis libenter accusarent, nisi
merent hæreseos notam incurere, si verum
tem dicerent mendacium; aut impietatis
argui, dum philosophi videri volunt. Nihil
minus vix possunt dissimulare quin falsam
re conceptam opinionem nonnunquam pro
dant & proferant in vulgus tanto magis
simplicium offensione, quanto liberiore
meritate. Qua ratione fieri potest, inquam,
ut hi quorum vita concatenatis necessitatibus
ferijs, molestijs abundat, adversis quorundam
casibus exercetur, voluptate nullã alternant
si quid fortè quietis, si quid interdum solati
capiunt, laboribus tamen continuò succedentibus
& mœrore lacrymisque mixtum est lætiti-
um mane nubilum interdum turbat cœlum
nox luctuosa occupat, tales quomodo
lætam sentire tristitiã possunt? Fierine potest
ut jucundè vivant vitam tot amarã
ut exultent tot oppressi ærumnis? Quis
quam cognovit ejusmodi protheos qui
modo vultum mutare sed duas etiam vultu-

427
tur habere naturas duasque facies & alterâ
ut larvâ alterius uti? scimus esse difficile am-
bitioso dissimulare gaudium quo sese effert,
cùm ad præclaram in Rep. gerendam digni-
tatem evehitur, cum plausus excipit illustriū
personarum amplissimi confessus, cui suam
magnificè probavit auctoritatem, pruden-
tiamque & doctissimos quosque in admira-
tionem rapuit rarâ sui excellentiâ ingenij.
Difficile est generosum belli ducem non sū-
mis incedere lætitijs, cùm insigni suorum re-
portata victoriâ exercitum hostium feliciter
fudit fugavitque, cum magnifica defixit tro-
phæa hostili in solo, ac intelligit gloriam
suam omnium ore atque linguis celebrari
toto orbe propagatam. Novimus etiam per-
ceptare aliquâ optatâ nobis, non magni licet
momenti, continuò dilatarî cor nostrum, &
per sæpe vanâ spe aut falsa imaginatione no-
bis blandientes obliviscimur malorum om-
nium, quibus aliquando exerciti sumus. Ve-
rum vitam agere perpetuis in gaudijs, eodem
animi tenore nulla interrupta tristitia perin-
de ac si hæc in mortalem cadere non posset,
hoc verò non est hujus vitæ, tales fructus
non profert terra nostra spinâs & sentibus
horrida, supra nubes ad cælum usque ascen-
dendum est, ut eos ex opulenta beatorum
O 5 requie

requie ipsoque paradiso decerpamus. Sinobiscum fœdus inisset omnes morbi, quos se obligarent nunquam nostras nostrorumque domos ingredi: si à tempestatibus, grandine & pruinâ nullum vineis agrisque nostris periculum timendum esset: si certi essemus nunquam nos sinistra audituros nuntia de morte alijsve damnis ac iniurijs parentum, filiorum, amicorumque nostrorum, non deforet sane ingens quotidianæ argumentum lætitiæ; at cum videmus tot tantisque malis expositam vitam nostram, toties non exrema tantum gaudij aut initia occupare luctum sed sæpenumero quæsitae diu magnoque comparatas oblectationes perturbari inperit casibus, quo fieri pacto potest ut non afficiamur tristitiâ aliqua. imò nonnunquam peritus obruamur? Sic caro instat adversus spiritum, sic infiremit mundus contra Deum; sed suscepta melioris partis causa, non desinaspero, quod respondeam. Quare omissis multis rationibus quibus hæc dicitur quæsitae perfacile foret ostendere nihil insolens, nihil impossibile nobis ab Apostolo præcipi; sufficet mihi hoc loco declarare ad commendationem fiduciæ in Deum, hanc esse unicam facundissimam parentem tranquillitatis perpetuæ, & gaudij imperturbabilis, modo

femel in animum admiffa permittatur in eo
ftabilem fedem figere. Hæc corda noſtra re-
gens propulſabit omnem triftitiam, depellet
mœrorem nec quidquam accidet aliquando
ſiniſtri, quod ejus ope non cedat nobis in ad-
mirabile ſolatium & gaudium mentis ſingu-
lare.

§. II.

*Fiducia in Deum parit perenne & perfectum
gaudium in iſſis quoque afflictionibus.*

Am ſupra declaratum eſt quod ſingularis
in Deum fiducia non ſolum doceat nos di-
vinam agnoſcere ſapientiam in mundi gu-
bernatione, verum etiam in adminiſtratione
rerum omnium noſtrarum qualescunque tã-
dem illæ ſint, has quoque ab ejuſdem nutu
pendere ac ſubeſſe curæ. Hinc illa eadem vir-
tus ita diſponit nos ut paratiſſimis animis de
ejuſ manibus ſuſcipiamus quæcunque in re-
bus negotijsque noſtris eveniant, ſive ſint
proſperæ fortunæ munera, ſive adverſæ jacu-
la, eo ſenſu quo de fortuna loqui ſolemus, a-
deo ut quiſquis virtutis hujus ſtudioſus eſt
cultor, non ad creaturas referat ſeu commu-
nes ſeu particulares rerum mutationes, ſed
proximè in Deum, velut unicam rerum om-
nium cauſam, Et verò cum ipſe ſit ubique
præſens, neque quidquam in mundo geratur
abſque influxu divinæ providentiæ, nemo eſt

vir bonus qui non iustissime dicat: Deus mihi
 hanc mihi afflictionem immittit, Deus mihi
 mihi satisfactionem tribuit, largitur hanc
 ratem, processum, lucrum, jacturam. Atque
 ita se considerat, uti memoratur de sancto
 quodam Abbate, qui sic vivebat permittit
 si præter se ac Deum nemo in mundo vive-
 ret; unde velut ex perenni fonte tanta man-
 bat in ejus animam gaudiorum copia, ut
 omnem penitus tristitiam absorberet. Exem-
 plo quidem non est dubium, quod spectant
 bona, quin magno sit solatio nosse à Deo sibi
 bona omnia provenire, modò quis vel man-
 nam habeat tanti notitiam beneficentiam.
 Nam si manus largientis principis manus
 ipsum commendat & auget: si favor præstantis
 non tam ex se æstimatur atque amatur, quam
 ex singulari præstantis affectu ipsiusque ex-
 cellenti donantis dignitate, ut crudite probat
 Philosophus Seneca l. de benef. quant. ambo-
 na Dei, quibus cumulamur ex infinita eius
 bonitate ac majestate trahunt commende-
 tionem? Et quod inde consequens est, quæ-
 tum gaudium & consolatio ex ijs redundat
 in animum illa velut de manu Dei in manus
 recipientis? Quam dispar fuit gaudium Mosi
 sis & omnium bonorum in deserto, qui libe-
 ralissimam quotidie videbant, ut sic dicitur,
 Dei manum sibi aperiri, & impleri se benedi-

atione uberi panis cælestis; quam dispar inquam illorum erat & impiorum gaudium; hi enim nescio quo ventorum turbine aut secundo fortunæ afflatu quotidianum sibi panem afferi fingebant haud considerantes datorē ejus Deum, perinde ac si eum non cognoscerent. Sed parum est ad commendationem fiduciæ in Deum quod hæc secundis in rebus gaudium nostrum augeat & confirmet; amplius aliquid præstat, nam & in ipsis adversis & afflictionibus eodem aut majore etiam sui studiosos replet gaudio, id quod mundi amatoribus, qui nihil nisi terrena sapiunt, paradoxum videtur, quod supra jam insinuavimus, sed hic pluribus operæ pretium est declarare.

§. III.

Gaudium Dei mensura est ceterorum.

AD hunc effectum plenius cognoscendū, præsupponi debet principium communi consensu receptum, quod videlicet inter naturæ cujusque sive essentiæ differentias invenitur aliqua, quæ sit veluti forma & mensura reliquarum, ita ut quò ad hanc unaquæque accedit propius, aut recedit longius, eo plus participet aut minus perfectionis in eâ differentia. Exempli causa, si de calore loquamur, sicut qui in igne est calor, excedit ceteros omnes qui reperiuntur in rebus aliis, ita illorum

est mensura perfectionis: Si de lumine, manifestum est quod lumen solis principatum teneat in virtute illuminandi, adeo ut quanto magis huic assimilantur cetera, tanto plus perfectionis habeant in genere illuminationis. Pari modo dico quod Dei gaudium sine dubitatione omnium aliorum gaudiorum verissima regula est & mensura; ut enim ipse bonus est & origo rerum omnium, sic unus ipse totius omnium perfectiones & quidem eminentiore atque excellentiore modo in se complectitur universas, in quibus gaudium ipsius ut precipue emineat necesse est, utpote in quo eius consistit beatitudinis summa possessio. Unde inferitur quod tanto gaudia nostra erunt maiora quanto illi divino similia, quod quidem nemo sit usquam gentium qui perfectius noceriusque gaudere possit quam quisquis in Deo & de Deo solo gaudet. Ipse siquidem Deus non alio aliquo, quam in se & de se solo gaudet: cui res creatæ omnes ne minimam quidem particulam gaudii afferre valent haud magis quam ipsa tristitia. Quod si dicitur in scripturis sanctis: *Letabitur Dominus in operibus iustorum* psal. 103. iisdem quoque dicitur: *tactus dolorem cordis intrinsecus*. Gen. 6. Et iterum: *Nolite contristare spiritum Sanctum Dei* ad Eph. 4. Quæ tamen non ita dicuntur quasi vel tristitia, vel poenitentia vel alternatio gaudium

Deo locum habeat; sed quod ita signis iisdem
 declarat, quibus solent homines cū gaudent,
 cum tristantur, cum eos pœnitent; aut quod, ut
 dicunt alii, eiusmodi edat effectus passionum
 sine ullâ tamen vel mutationis, vel sensus,
 quatenus adjunctam habent imperfectionem
 vicissitudine.

§ VI.

*Fiducia in Deum parit gaudium in tribulatio-
 nibus quodammodo simile divino.*

Hoc posito fundamento non est difficile
 ostendere in iis qui patiuntur cum per-
 fectâ in Deum fiducia, generari perfectū gau-
 dium etiam tunc cum gravissimas sustinent
 & tribulationes & persecutiones. Nam sicut
 hac eruditi virtute, bona quæque velut de
 manu Dei suscipiunt, ita eadem magistra vir-
 tute intelligunt mala, quæ patiuntur, sibi à Deo
 infligi, ut ex afflictionibus suis major in Deum
 gloria redundet; & cum amor proprius in ad-
 versis non inveniatur locum, quem habet non-
 nunquam in prosperis, toto mentis impetu om-
 nique conatu in unum Deum tendunt, &
 quanto pluribus gravioribus premuntur ma-
 lis, tanto se Deo, a quo vocantur, conjungunt
 arctius & in eo sincerius delectantur omni a-
 liunde destituti oblectatione. Hinc jaectura
 honorum sanitatis, existimationis, ex quibus
 prius capiebant voluptatem, solidius in illis
 parit

parit gaudium, adeo ut in Deo solo delectetur, quæ est perfectissima omnis gaudii plenitudo, ipsum videlicet gaudium Dei, qui summus est rerum omnium: Amplius dico, si fiducia in Deum non essent præditi, eam certe conciperent ex ipsa afflictionum, damnorum & delationum perpeffione, quæ deinde obtinente fiducia in illis gigneret ineffabile mentis gaudium tanquam virtutis hujus nobilissimum partum. Enimverò fieri vix potest, ut quis longo tempore adversa multa in hoc mundo patiatur quin sentiat levam aliquam & solatiū in malis; secus enim si fieret, violentū nimis foret ac prorsus intolerabile humanæ infirmitati: Proinde si sui cōpos est homo sic desertus à creaturis omnibus, ad creaturam omnium se convertet, imò Deus etiam attrahet eum ad se multò potentius divinis inspirationibus, quàm repellant à se creaturæ suæ persecutionibus. Ita fiet, ut quisquis eò angustiarum pervenerit, ut jam jam sibi succumbendum putet, postquā frustra opem impetravit creaturarum, totum se Deo tradat, nec in aliâ re ullâ sed in Deo solo fiduciam suam ponat, quæ animo concepta producit continuò in illo non levam modò malorum quod quærebat, sed etiam lætitiā singularem omnemnes mundi delicias excedentem quam non

quærebat, quamque in afflictissimo illo suo statu ne sperare quidem audebat.

Quare Deus interdum per creaturæ affligat servos suos.

Hic Deus manifestat arcanum divinæ providentiæ suæ consilium, quo ita ordinat de observantissimis sui cultoribus ut eos non raro gravissimis persecutionibus maximisque tribulationibus exercendos tradat, quo melius præcisâ omni spe, solatio & oblectatione creaturarum rerum subtracta ad se attrahat, sibi que arctius conjunctos sincerissimo sui amore, ac purissimo impleat gaudio. Nam quamdiu se vident blandiente terrenarum rerum comitatu septos, fieri vix potest quin iis capiantur & fidant. Unde multum imminuitur fiducia, quam in solo Deo habere debebant. Et quantum ex istis voluptatis & delectationis percipiunt, tantum perdunt cœlestium consolationum & gaudiorum, quæ in uno Deo amato reperissent. Sic olim testatus est Angelus qui B. Stephanam de Soncinno Ordinis S. Dominici docebat viam perfectionis *Qui cum uxore est, inquit Apostolus 1. Cor. 7. sollicitus est qua sunt mundi, quomodo placeat uxori, & hac cogitat quomodo placeat viro, & ita divisi sunt, Deo duntaxat partem aliquam tribuentes ideoque*

que nec integram in Deo habere fiduciam nec perfectum gaudium possunt. Quid facit Deus? Distinguit à se mutuò vel morte separans maritum à conjugè, vel sine morte mulier dimittit virum, vel hic prior divortium facit, ut sic pars innocens quod perdidit diligendo mortalem, uberius inveniat in amore immortalis Dei. Nec satis est Deo subtrahere amicis suis inordinata solatia & oblectamenta, quæ præposterè capiunt ex rebus creatis; sed eos etiam privat honestis & licitis, ut sic liberi ab omni caduco amore Deum solum quærant, illi soli adhæreant tota mente & corpore, illi soli placere studeant, in eo solo delectentur & acquiescant. Quam altum potuit habere Deus rationem spoliandi innocentem Jobum bonis omnibus, quæ hic possidebat in terra præsertim cum ea & iustissimè possideret & sanctissimè impendebat in holocausta & sacrificia quotidiana, in viduarum, pupillorum atque egenorum subsidium. Quare ergo universis bonis quæ nec in meliorem manum cadere, nec à liberaliore utiliùs expendi poterant, exiit illi Deus? nisi ut sollicitudine & cura quam geritabat illarum, ac delectatione quam ex insuperabat privatum, sincerissimo sui unius amore ditaret, induceretque ut suas spes omnes

atque
eti fa
mode
ne se r
adha
illis cu
non co
claud
nem, n
compl
puro D
cia qu
bat. I
gaudiu
dere p
to om
his spo
trius b
Deo po
videns
amore
est, nun
quam e
quam t
nil habu
gudio
Sed u
cos suos

atque

atque cogitationes in se solo collocaret. Nam
et si sapienter sua bona administrabat, et si
moderabatur affectum & studiosè cavebat,
ne se nimium intricaret, aut inordinatè illis
adhæreresceret, quamdiu tamen disponendi de
illis cura incumberebat, admodum difficile erat
non contrahere aliquam quotidie maculam
claudendam, non suscipere terrenam cogitatio-
nem, non admittere amorem proprium, vanã
complacentiam, aliamve imperfectionem
puro Dei amori contrariam & perfectæ fidu-
ciæ quam in divina habere providentia debe-
bat. Idcirco cum constituisset Deus augere
gaudium ejus, fiduciam atque amorem red-
dere puriorem, abstulit unico quasi momen-
to omnia quæ magnificentissimè dederat, ut
his spoliatus ob quæ æstimabatur ab homi-
nibus beatus, in nulla re alia præterquam in
Deo poneret spem suam, amorem ac gaudiũ,
videns aliud sibi superesse nihil quod ad sui
amorem invitaret. Et verò re ipsa ita factum
est, nunquam Job tam sincerè Deum amavit,
quam cum præter illum nihil possedit: nun-
quam tam perfectè lætatus est, quam cum ni-
hil habuit creatum, in quo sese vel spe vel
gaudio oblectaret.

Sed ulterius Deus progreditur, cum ami-
cos suos præ ceteris dilectos ab omni vult
imper-

imperfectionum scoria depurare. Nam
 privat solum bonis naturalibus & indifferen-
 tibus quæ ipsi recto eorum usu in ejus ob-
 quium summa cum laude præmioque digno
 æterno impendunt, verum non raro etiam
 eripit ea quæ sunt per se sancta & salutaria,
 velut est usus librorum asceticorum, fructu-
 tas orationis, sacrarum lectionum, concen-
 tumque & exomologesis instituenda: con-
 moditas, & personarum hujusmodi quarum
 consuetudo & societas videtur necessaria
 profectum spirituale, ut tantis destituti
 modis nullo fiduciæ genere, proinde nec ga-
 dii aut solatii ullius innitantur creaturis quocumque
 boni prætextu. Hanc ob causam
 Christus Dominus dixit olim discipulis suis
Expedit vobis ut ego vadam Ioan. 16. videlicet
 ut ad tempus visibili ejus præsentia carerent
 & quam ex consuetudine quotidiana
 divino suo magistro capiebant voluptatem
 perderent, imò gauderent ex ejus in cœlum
 ascensu, tanto se bono privari, quod quidem
 desideratissimum & sanctissimum erat, immo
 divinum & summè colendum, quia tantum
 humanum etiam erat ut alia, illique nimis
 inhærebant affectu & desiderio sensuali, non
 poterat plenum esse perfectumque eorum
 gaudium, ideoque necesse erat mortificari
 sensus
 paulo
 rum, de
 nem. Na
 nimes
 iolis ev
 tepidis
 constan
 ce coro
 quodi
 gaudiu
 ex priva
 strabant
 Human
 hoc, qu
 solum p
 atione
 quere
 nomine
 Andrea
 ubi crux
 stus excl
 derata &
 ta, secur
 qui ante
 intrepid
 dunt se
 quorum
 sex

sensus suos ut perficerent spiritum. Et verò paulo post gloriosum Christi in cælos abivimus, declararunt ipsi admirandam mutationem. Nam qui prius fuerant timidi & pusillanimes, facti sunt fide & fiducia pleni: ex ambrosios evasere humiles, ex rudibus docti, ex tepidis ferventes spiritu, ex infirmis fortes & constantes. Ita in illis se divinus amor perfecit coroboravitque boni illius jacturâ quo quotidie ante oculos posito fruebantur, & gaudium eorum sic crevit in animis omnium ex privatione illius, quo sensus illorum oblectabantur ob familiarem sanctissimæ Christi Humanitatis præsentiam, ut ad augendum hoc, quo cumulabantur gaudium, se ultro non solum privarent sensuum illecebris ac delectatione, sed insatiabili quoque desiderio quærent cruciatus & tormenta quæ pro nomine Christi paterentur. Testis est illa B. Andreae vox quæ cum pervenisset ad locum, ubi crux sibi parata erat, plenus lætitiæ cælestis exclamavit & dixit: ô bona crux diu desiderata & jam concupiscenti animo præparata, securus & gaudens venio ad te &c. Illi ipsi qui antea timebant ad vocem ancillæ, post intrepido animo tyrannos adeunt & ostendunt se non timere supplicia sed expectere, quorum prius vel umbram horruerant. Hu-

ju-

iusmodi mutationem inducit perfecta fiducia, hi sunt ejus partus, nimirum bonorum jactura temporalium tantam in animis nostris producit cælestium bonorum abundantiam.

§. VI.

Quorundam Sanctorum super hoc argumentum dicta notatu digna.

Simeon junior Vir Sanctus prior S. Marci Stii cognominatus Theologus oratione quam super hoc argumento habuit, præclarè ostendit miserias omnes & tribulationes quibus impetimur, nobilissimos esse divitiarum erga nos bonitatis effectus; munitissima pugnacula quibus nos Deus contra hostes nostros tuetur: cornucopias esse bonorum, quibus in nos effusis sibi obstrictos tenet. Nam non secus ac parens quispiam potentissimus ac ditissimus qui ardentissimo complecteretur amore unicum filium suum, non pateretur ut hic pro rebus necessariis aliam quempiam adiret quam se solum, nec ab alterius quam suâ manu quidquam reciperet, ideoque enixè rogaret amicos suos omnes, quis filio suo daret vel cibum vel potum vel vestem, vel pileum vel calçea menta vel recreationem aliquam indulgeret & laudem

sed potius malè tractaret domoque expelle-
ret simul ac intrasset, ita ut ejusmodi filius ab
omnibus exclusus cum nullibi vel refugium
vel subsidium vel oblectationem ullam in-
veniret, nolens volens cogeretur ad amantis-
simum patrem recurrere, nec illum unquam
deserere ut desiderio suo & cupiditati satis-
fieret. Pari ratione subdit Vir sanctus tanto-
que Deus amore nostri incensus est, tam stu-
diosus nostræ salutis & sollicitus pro nobis
ne cui rei præterquam sibi soli adhæresca-
mus, ut varias nobis misérias, infirmitates,
desolationes, de industria immittat, omnes-
que creaturas non modo impotentes ad præ-
standam opem, sed molestas etiam reddat &
invidias atque ad augenda potius mala nostra
cupeditas quàm ad levanda, quæ toleramus
eo fine ut quo nobis afflictiones illæ & per-
secutiones graviores sunt & constantiores,
hoc faciliùs celeriusque ad illum confugia-
mus, firmius ipsi inhæreamus æterna mentis
unionem conjuncti, nec ab ullo alio quàm à
Deo solo dependeamus. Qui sanè favor om-
nium maximus est qui in hac vita possit ho-
mini præstari.

S. Franciscus Xaverius ab extremis orien-
tis finibus, quos primus è Societate JESU
Evangelii luce illustravit, de eodem argu-
mento

mento ad Patres Collegii Goani datis e
 Cangoximá literis scribit in hac sententia
 „Lib. 3. ep. 5. Vel hoc nomine Deo plurimum
 „debemus quod nos in has barbarorum res
 „ras deduxit ubi nos ipsi penitus obliviscimur.
 „mur. Nam cum Ethnicis veræ religionis
 hostibus omnia teneantur, in quo sperare
 beamus, præter Deum habemus neminem.
 Etenim domi nostræ ubi Christi Dominus
 religio viget, nescio quomodo homines ipsi
 res creatæ veluti parentum, patriæ, peregrinorum
 amor amicorum, consuetudines, commodæ,
 morborumque remedia, quo minus spes nostras
 in uno Deo fixas & locatas habeamus.
 Hic verò tam procul à domo attraheremur
 ter barbaros, ubi nos omnia præsidia & remedia
 diaque humana deficiunt, una Dei fiducia
 tamur necesse est.

Idem scribens postquam maxima tempestatum
 piratarum tum tempestatum exantlatam
 „ricula narrasset, hæc subdit: l. 2. ep. 3. Veni
 „noluit Deus nos perdere sed periculis
 „dire ut usu docti intelligeremus quam
 „mæ sint opes nostræ, quoribus aut nostris
 „ribus aut præfidiis nitimur humanis.
 „ubi senseris quam fallaces sint spes
 „humanis opibus omninò diffusus in illis

rum omnium moderatore qui unus pericu-
la ipsius causâ suscepta facile propulsare
potest, spem omnem posueris, tum verò
plane experiaris Dei imperio ac nutu om-
nia gubernari & quantumvis vitæ discrimen præ cælestibus gaudiis, quæ in tali re
ac tempore divinitus impertiri solent, esse
contemnendum.

S. Stephanus de Mureto in libello senten-
tiarum seu rationum, scitè annotat, quare ex
rebus creatis molestiam nos capere Deus
permittat: Idcirco, inquit, amorem Deus in-
dit auro & argento ceterisque rebus terre-
nis ut suus amor inde carior meritique ma-
joris sit illum habituris; nam si illarum non
atraheremur illecebris, has sine ulla difficul-
tate proindeque minori cū merito cōtemne-
remus pro amore Dei; tanto siquidem majus
est gaudium quod ex contemptu rerum de-
lectabilem Dei causâ percipimus, quantò
majus fuisset quod ex earum possessione re-
tenta habuissimus.

P. Balthasar Alvarez Religiosus Societatis
[ESU] Vir raræ Sanctitatis, quam B. Teresie
Deus dignatus est revelare, testaturque ejus
vita per P. Ludovicum de Ponte scriptis man-
data: Hic Vir sanctus hac super re agens so-
lebat iis quos in vitæ perfectione dirigebat,

P

hujus-

huiusmodi dare documenta vitæ c. 49. *Tu*
 Deum facite, ut semper vobis videatur
 dicitur omnis, quem habetis, amor ut illum
 tradatis. Quod ut exactius præstetis, colligite
 totum illum, quem in creaturas dispersum
 habetis, non solum quando illæ parvi vos
 ciunt; sed etiam quando vos depereunt, ne
 videamini illas retinere quia vos illæ respiciunt,
 sed ob summam æstimationem & reverentiam,
 qua Deum prosequimini; nec transgredimini,
 quod eas deseratis: siquidem quod illis
 addicti essetis, id vos procul à Deo separabit
 postea experiemini nullam in eis causam
 se lætitiæ, nec nunc esse nisi in solo Deo.
 Quare expedit vobis non querere earum
 amicitiam aut familiaritatem; imò sponte
 eis oblatam repellite: & sic commodum
 vobis iudicabitur, quod eam etiam querentes
 denegent: tunc liberius ac plenius debent
 Deo amoris & obedientiæ tributum reddere
 tuis; vestrumque cor totum in eo ponetis,
 quod est totus thesaurus vester. Et eadem ratione
 iudicate: totum vestrum tempus modicum
 esse ut Deo illud tribuatis; cum dicat S. Augustinus
 perire illud tempus quod non in Deo
 mandato Deo expenditur. Et eadem ratione
 quidquid vobis libet, ac placet, cogitationes
 omnes, verba & opera, oculos, aures & cetera
 qua or redder moris de ip sum r mas pa ubi fuit dentia est, quo ad crea hoc in qua non desideri respond tua quie cum ille semper t & cura t capilli, q nent; a q illas sect in aliquo stabili planè de scipius in capite h nostram quimar

qua omnia expendite in hoc tributo Domino reddendo. Ad hunc perfectionis gradum amoris dicit multum sibi contulisse quod sua de ipsis creaturis deceptionem deposuerit, se ipsam ita alloquens: Agnosce quomodo Deus tuas partes agat: gravis ac difficilis conflictus tibi fuisset, si pro voto tibi evenisset. Providentia Dei magnaque misericordia erga te est, quod creaturae te à se repellant, & mittant ad creatorem, facientes quod ipse jubet, & hoc (inquit) tribus modis praestant. Primus, quia non satisfaciunt, nec cum possidentur, desiderium tuum satiant. Sicut S. Augustino respondebant: Non ego sum Deus tuus, nec tua quies & solatium. Secundus quod modicum illud bonum ac dulce, quod habent, non semper tibi communicent, sed pro suo libitu & cura tot mutationibus atque sunt in capite capilli, quia nunquam in eodem statu permanent; a quibus omnibus dependere debet qui illas sectabitur. Tertius est quod statim atque in aliquo alio tantillum boni utilis aut delectabilis plus quam in nobis inveniunt, nos plane deserant, & quamvis hanc veritatem saepius in nobis experti simus quam pilos in capite habeamus; nunquam tamen stultitiam nostram agnovimus qua ipsas creaturas sequimur, creatoris obliti. Ex quo provenit ut

neque Creatorem esuriamus neque creari
 satiemur. Illud est ergo remedium, ut illa
 præveniamus, inde incipientes, ubi illa de-
 nunt, statim illas deserentes, ne vel tempo-
 cum eis amittamus, & ad Creatorem re-
 seunt, in quo requiem, pacem & san-
 invenimus cum æterna stabilitate quom-
 mo possit mutare aut impedire. Quid que-
 tius eo qui nihil desiderat? Et quid eo dicitur
 qui res omnes hujus mundi magnas & splen-
 dentes tamquam superfluas reputat? Habet
 Deum; & nihil vobis deerit. Et cap. 21. ad
 git: Cui Deus oculos aperit ad discernendum
 quantum bonum in ipso habeat; etiam aper-
 rit, ut eodem lumine videat quantum vult
 & æstimari debeant omnia pœnalia & adre-
 sa quæ velut quædam Dei studia & fave-
 in se reputabit, & quidem eò majores quoniam
 graviora sunt. Quod verò ad illum ipsum po-
 ctat, portabat, ut dicere solitus, Christum
 cifixum in corde suo cum tribus ejus fide-
 bus comitibus: paupertate contemptu, ac co-
 lore, magnas reputans divitias, honorem
 delicias hunc amabilem & pretiosum dicitur
 sui **JESU** comitatum. Sic sentiebat, sic
 quebatur vir verè sanctus præferēs hujus
 tæ tribulationes quibuscunque mundi de-
 cius, recteque judicans & declarans inter-

animi lætitiã tanto esse majorem, quanto est remotior ab omni eo quod Deus non est. Sed præterea non est dissimulandum, quod interdum Deus ipse videatur subtrahere se amicis suis postquam hi in ipso omnem spem suam & fiduciam defixerunt adeo ut non sufficiat Deo privare illos omni creaturarum ope & solatio, sed seipso quodammodo eos privat. Mysteriorum hoc notum est in vita spirituali provectis, quod breviter hic declarabo ut ostendam gaudium eorum qui confidunt in Deo etiam tunc cum videtur ab iis longius recessisse, multis modis excedere quamcumque mundi amatorum, quamvis summã perfrui videantur, voluptatem.

§. VII.

Deus se subtrahit Sanctis ut eos probet.

Propheta regius non sine causã in psalmis suis precatur Deum: *Neme derelinquas usquequaque*, Psal. 118. Sciebat nimirum à Deo amari neminem qui paratus non sit, ut derelinquatur interdum ab illo ad probandã ipsi suam & constantiam & fidelitatem debitam, testandumque quod non tam propter solatium suum & commodum Deo serviat, quam ob infinitam ejus dignitatem sincerũque ipsi serviendi desiderium. Sic integerrima

Virgo Gertrudis diebus undecim vixit
 continua in desolatione quam exilium suum
 nominabat, mansit, cum alias nunquam
 rit Dei præsentiâ ab anno ætatis quinto de-
 tuta quo primum rationis usum adeptæ
 giosum in Monasterio institutum augetur
 Deo deinceps servivit usque ad finem vite
 suæ. Sic Catharina Senensis admiranda Virgo
 Sanctitatis amantissimè querebatur divini
 sponso solitudinem suam & desolationem
 qua ab illo derelicta videbatur. Sic ipsa Sa-
 ctissima Virgo Virginum Dei Mater Filio
 dilectissimo suum contestata dolorem, quæ
 ex ejus absentia cæpisset, objiciebat: *Quid
 fecisti nobis sic?* Luc. 2. Immo ipse Deus
 nunquid queritur se à Patre suo cælesti in-
 tremis destitutum doloribus: *Deus
 meus, ut quid dereliquisti me?* Psal. 21. He
 men derelictiones nec noxiæ sunt nec peni-
 losæ, his ipsi sancti assueti sunt; & probe
 verunt paterni Dei erga se amoris signa
 tius esse quàm malevolæ effectus volumina
 Videtur Deus illis se subducere, ut majori
 sollicitudine & desiderio ab eis requiratur
 detur illorum oblivisci ut tentet eorum
 nanimitatem: corroboret fiduciam, aug-
 merita. Paululum nos derelinquit ait S. Cor-
 sostomus, ut ita castigati ad ipsam studeremus

recurramus. Gerson Cancellarius Parisiensis: Deus, inquit morem servat matris filiolum suum amore tenerissimo prosequentis, hæc se occultat interdum, nunquam tamen ita ut illum non habeat præ oculis, complacet sibi quod ab eo quærat, ut ab illo inventa diligatur impensius & ipsa ruentem in amplexus stringat tenerius, & osculetur suavius, postquam ejus probavit & experta est in quærendo diligentiam.

§. VIII.

Verba memoratu digna S. Stephani de Mureto.

S. Stephanus de Mureto Vir eximie illuminatus & dilectus à Deo in suo sententiarum libello, ait nunquam animam Sanctam Deo esse propinquiorem quàm cum se putat ab eo remotiorem ob molestias tentationum quas patitur; nam nisi illi Deus intimè præsens adesset quâ se virtute posset contra hostiles assultus, quibus impetitur defendere? Ipse est qui custodit, qui roborat, qui pro gladio illi est & scuto, ipse inhabitat cor dilectum ut ab ejus ingressu arceat inimicum. Hoc ipsum revelavit aliquando Deus cuidam personæ sanctæ quæ cum se derelictam putaret à Deo propterea quod dæmon oculis suis objiceret abominandas rerum species quibus resistere nullo

nullo modo poterat; paulò post adfuit cele-
 stis protector rogans eam num in iis sibi im-
 placuisset; cui illa: absit, Domine IESU
 sit, non tantum non complacui mihi, sed quò-
 rum potui repuli ab animo atque detestatus
 sum. Ego verò, subiecit Salvator, assistens tibi
 eum excitabam horrorem in corde tuo: ego
 pugnabam tecum: ego tecum repellentem
 istos tuorum hostium impios conatus, & de-
 lectabar videre te ope gratiæ meæ triumphan-
 tem de cunctis insidiis illorum acque in-
 sultibus, nunquam aliàs tam prope assistens
 nec magis præsto fui quam id temporis. *Idem*
S. Bernardus scit è ac eleganter adnotat. *Idem*
Stephanus de Mureto, de quo supra, adiungit
 duas comparationes quibus declarat magni-
 tudinem gaudii quo fideles animæ in huius-
 modi desolationibus perfruuntur. *Historia*
matrona domi suæ sola ab impuro homine
solicitata, si viriliter pudicitiam suam tue-
tur, ex illo certamine victrix multo plus ve-
luptatis percipit & marito suo domum re-
verso affert, quam si non fuisset sola relicta
vel nemo illam aggressus. Milites qui in de-
fentiâ Capitanei sui arcem fortiter propu-
narunt, coëgeruntque multo cum dedecore
hostes abscedere, majorem merentur laudem
plurisque fiunt à Capitaneo suo, cui etiam

cat & sibi metipsis longe excellentiore modo
satisfaciunt, quàm si ipse fuisset præsens & il-
li ad ejus imperium voluntate inque & ductū
in hostem missi pugnassent; ita Dei servus qui
generosè pugnat & vafròs inimicorum suo-
rum conatus fortiter infringit eo præsertim
tempore quo derelictus videtur à Deo, glo-
riosem sibi reportat victoriam & Deo gra-
tiosorem, quàm si gratiosam ejus fuisset exper-
tus præsentiam. Idem vir Sanctus alià hoc ip-
sum similitudine explicat: Deus, inquit, ita se
gerit erga eos quos amat, quemadmodum
pater aliquis erga filiolum suum, quem unice
diligit, huic interdum pomum dat, quod mox
eripit, absconditque ut filius illud ardentius
requirat & cum lacrymis reperat; postquam
verò aliquandiu ejus patientiam exercuit,
reddit ei pomum amplectens illum atque
deosculans multo suavius quam antè fecisset.
Facile patitur illum tristari aliquantulum,
cum in eo nec periculum sit, & cum voluerit,
possit eum omni tristitià liberare; neque ta-
mè hoc ei facit, ut illum affligat, hoc enim pa-
ternus amor non sinit, sed potius ut suum illi
declaret affectum, tantoque plus gaudii ex-
hibeat & recreationis, quanto plus molestiæ
& doloris videbatur ab ipso antea cœpisse.
Hujusmodi considerationibus occupant se

ac consolantur qui in Deo fiduciam habere repositam, constituti in suis etiam spiritibus de solationibus quæ sane omnibus, qui mundi amatores ex deliciis carnalibus capere possunt, voluptatibus præferendæ sunt.

Sed jam tempus est declarandi differentias & proprietates quas hactenus verbo duntaxat indicatas quasi intento digito demonstravimus.

§. IX.

Gaudium amatorum mundi fucatum est.

SI mundum audias, non alios dices delicias affluere & gaudiis quàm impios; eos vero qui Deo serviunt ad perpetuam esse damnatos tristitiam; si verò sacras inspexeris historias, contrarium disces, nimirum solis qui Deo serviunt concedi vera gaudia, negari aliis omnibus; renuntiasse mundi divitiis & voluptatibus ut omnis spes in solo Deo ponatur, esse perennem sinceræ lætitiæ fontem atque gisse. Hæc dico quæ videntur discrepare, quomodo conciliari possint, videndum est. Lætantur impii: quis neget? ipsa quippe veritas quæ se eorum loquendi modo accommodat, lætitiæ illis materiam parit; sanctos vero tristitia afficit, sed horum tristitia verum gaudium non impedit; illorum autem fucatum est.

est gaudium adumbrataque lætitia, aut ve-
 rius, æternæ tristitiæ initium. Fictum est gau-
 dium quod interiorē mentis carnificinam
 falsâ specie contegit, quemadmodum Æ-
 gyptii serpentes & crocodilos pretiosis invol-
 vebant conopæis, & Judæi foetentia cadavera
 sepulchris ornabant dealbatis. Sic aurea folia
 fenum vestiunt & lutum, frondes virentes fi-
 meta & poma Gomorrhæi agri speciosis co-
 loribus illudunt oculis, nam compressa ma-
 nibus evanescunt in cineres. Fasciam solve,
 inquit Seneca, multum mali sub illa latet.
 Detrahe mundanis larvam jocantis histrio-
 nis, videbis intus edaces curas, vellicantes ti-
 mores & tristitias præcordia depascentes ma-
 jore eum horrore quàm si detractis f. sciiis ob-
 liciatur tibi caput scabiosum aut putens cloa-
 ca revulsis herbis & floribus quibus obtege-
 batur. Adeo ut, quod de eorum pace dixi-
 mus, quæ non est nisi pacis simulachrum, idē
 verissimè de gaudio eorum dicere possimus.
 Dicunt: *Pax pax, sed non est pax impiis.* Hui. 59.
 aut ut 70. legunt, *non est gaudere impiis.* Ju-
 cundos illi quidem se atque lætos exhibent
 sed ratione atque experiētiâ constat non in-
 esse veram impiis lætitiā, ejus quandam in
 fronte speciem gerunt & in extremis labiis
 sed hæc sedes est fuci ac cerussæ quam levis

ventus discutit, ita momento tollitur fuerit
eorum gaudium, qui confidunt in vanitate
& exultant in rebus fallacibus.

§. X.

*Qui sperant in Deo, eumque possident, eorum
habent gaudium.*

AT bonorum gaudium & eorum qui spe-
rant in Deo præcipue internum est, & in
medio cordis velut tutissimo loco sedem ha-
bet stabilem quo nihil, nisi ipsi velint, pen-
trare potest quod obtentam mentis tranqui-
litem perturbet. Occultus thesaurus etiam
expositus rapinæ: Manna est absconditum,
quod nemo novit, nisi qui gustat, & nemo
gustat nisi qui divinæ confidit bonitatis
providentiæ. Hinc mundus qui iudicat so-
lum de exterioribus lætitiæ illam appetit
tristitiam, Deus verò qui inspicit corda & in-
teriora pervidet rectè lætitiæ nominat, &
verissimum quidem, in cuius comparatione
voluptates ceteræ & gaudia, mæstitiæ meræ
sunt & ærumnæ ex sententiis. Bernardi Gau-
dium illud justorum divino, ut diximus, si-
millimum est, miraculosum est quod ad
molestissimæ tribulationes possunt labete-
scere, quin potius augent illud atque am-
plificans; velut situla aquæ infusæ in ardentem
rogum, hunc non extinguit sed accendit.

plius, Gaudium est adeo securum ut ab ijs
qui possident, perdi non possit nisi ipsi velint:
nec tyrannus ullus nec carnifex, nec homi-
num, nec Angelorum quisquam, nec dæmo-
nes omnes possunt illud habenti eripere jux-
ta ipsius Veritatis testimonium. *Et gaudium
vstrum nemo tollet à vobis.* Joan. 16. & Luc.
10. *Maria optimam partem elegit, quæ non au-
feretur ab ea.* Nam sicut in solo Deo funda-
tum est qui derelinquit neminem nisi à quo
prius fuerit derelictus, ita integrum semper
inviolatumque manet pro natura ejus qui il-
lud animo inspiravit. Sic olim vir quidam
sanctus interrogatus: quomodo posset quis
semper gaudere, semper sibi similis tranquil-
litatem mentis retinere nullaque affici rei
perturbatione respondit. Unde possum con-
tristari habens in me Deum? & cur non lætor
sciens à nemine eripi mihi posse causam læ-
titiæ meæ quæ est tota de Deo & tota in Deo
solo? Denique ob hoc gaudium, desipit nobis
quidquid Deus non est, in quo jam tum et-
iam in hac valle lachrymarum degustamus
paradisi delicias. Proinde nullus dubito quin
momentum unicum hujusmodi gaudij præ-
ferendum sit infinitis, ut ita dicam, mundi
gaudiis, sicut una de Deo cognitio melior
est omnibus rerum creaturarum cognitioni-

bus, ut habet Aristoteles, & unica gaudii
balsami pretiosior est oceano facium, ac-
put unum Salmonis carius est sexcentis
narum, ut dixisse fertur Dux Albanus.

§. XI.

Illustria huius veritatis testimonia.

Quod si modica huius mirifici gaudi-
participatio excedit omnes mundi de-
cias, quanti erit plena & perfecta eius fru-
ctus. Quam delectabiles illius letitiae thesauri
quos promittit Deus confidentibus in se, te-
ste Ecclesiastico, *jucunditatem & exultationem
thesaurizabit super eum.* P. Baptista Sro-
cius concionator celebris è Societate [ESU]
cum quadam die rationem conscientiarum
redderet P. Balthasari Alvarez superioris
confessus est illi quod si quidquid ubique
Deo creatum est jucundum ac delectabile,
congereretur in unum, perpetuumque fructus,
nolle se totum hoc permutare cum unius ho-
ræ quadrantis voluptate quam ex Deo cape-
ret. Alius quidam solebat dicere, quod con-
solationes quas Deo donante percipiebat et
unico sacrae synaxeos refectioe, praesertim
omnibus quas homines universi ex creatur-
creatarum usu simul capere possent volupta-
tibus. Deus bone quis cogitatione compre-
hendat, nedum verbo explicet ingens gaudi-
dium, quo cumulatur anima quæ te possidet

& præter te nihil possidet? Cœlestis Sponsa
 quæ affuebat tota divinis delicijs magno-
 pere cupit in sacro cantico eas nobis declara-
 re, sed sanè ijs utitur verbis, ex quibus non
 satis claram hauriamus notitiam ut verba
 ipsi, quibus suam gratiarum abundantiam
 explicet, defuisse videantur. *Introduxit me*
Rex, ait, in cellam vinariam: exultabimus &
latabimur in te: memores uberum tuorum.
 Cant. i. Per hoc quod dicit, *Introduxit me Rex*
 significare vult aliquid, quod exprimere satis
 nequeat. Et Deus ipse alloquens fidelem ser-
 vum simili phrasi, invitat illum ad degustan-
 da vera gaudia: *Intra in gaudium Domini tui,*
 Matth. 25. Quasi dicat: Quia mei causa renun-
 tasti mundi voluptatibus & privasti te sen-
 suum oblationibus, volo in posterum
 gaudijs affluas Angelorum, imò eodem per-
 fruaris gaudio, quo ego perfruor, iisdem mo-
 tivis; iisdem affectibus gaudeas, quibus ego
 metipse. Quoniam verò gaudium meum in-
 comprehensibile est & non intrat in hominẽ
 ut comprehensum ab homine, (quomodo
 loquitur Cajetanus in hunc locum) volo ut
 tu intres in illud gaudium, ut ab ejus uberta-
 te non inebrieris modo, sed etiam velut o-
 ceano deliciarum cœlestium immenso totus
 absorbearis: *Intra in gaudium Domini tui.*

NQA

Non sic spongia immersa mari, non sic avis
 aëre, non sic igne candens ferrum in fornace
 succensâ replentur aut ambiuntur, quemad-
 modum ego meis te implere gaudijs & cū-
 mulare constitui. Hac ratione agit Deus &
 alloquitur fideles suos amicos qui exta Deū
 nihil quærunt: sic consolatur eos qui in suis
 afflictionibus in ipso solo confidunt, qui
 consolationes omnes præterquam ab ipso
 profectas rejiciunt dicentes cum Davide: *Re-
 nuit consolari anima mea: memor fui Dei &
 delectatus sum* psal. 76. S. Augustinus expli-
 cans psalmum 36. hoc argumentum præcla-
 rissimè omnino & disertissime tractat, adeo
 ut S. Fulgentius cū aliquando ad apertu-
 ram libri in eum locum incidisset, sensit se il-
 licò, ut in ejus vitâ narratur, ardentissimo in-
 flammari desiderio institutum vitæ suæ cō-
 mutandi. Quare è vestigio contulit se ad Mo-
 nasterium vitæque religiosæ vota quæ ad eū
 diem secreta servaverat, publicè professus est
 Et sanè duri atque obstinati cordis sit, neces-
 se est, qui lecto tam singulari devotionis sen-
 su non moveatur. Videtur enim sanctissimus
 Doctor quasi exhibere oculis nostris lucidif-
 simas faces quibus in Dei cognitionem mi-
 rabiliter illuminet intellectum & accendat
 voluntatem ad ferventissimum ejusdem a-

morem

morem. Sic ergò loquitur, sed ex ungue leonem. Homines voluptatem capiunt ex divitijs, ex honoribus, ex cupiditatibus suis pro voto adimpletis; hic accensis delectatur odoribus, ille quotidianis convivijs, iste risibus & jocis. Unusquisque naturæ suæ impetum sequitur ut suis satisfaciat cupiditatibus quæ non minus inter se discrepant quam homines ipsi inter se dissimiles sunt facie, ætate, ingenio, indole & corporis constitutione. Sed si mihi credas, inquit, docebo te modum quo hominum omnium cupiditates expleas & unus perfectissimè possideas sine labore voluptates omnes quas cæteri assiduis studiis quærunt, non acquirunt, optant, nunquam obtinent quin multa semper & præcipua desint. Verbo dicam: Mundum mundo relinque & elige tibi solum Deum, quem semel si tenueris, veram in illo invenies quietem, salutem, felicitatem, voluptatè, delicias, gaudia, divitias, vitam & quæcunque desiderare potes & optare. Longè aliud est possidere Deum, ac res creatas, hæ sicut naturæ & essentia finitæ sunt ita proprietates & perfectiones finitas habent & limitates. Aurum quod est, non potest tibi esse argentum: quod vinum est non potest tibi esse panis: quod tibi lux est non potest esse potus; Deus tuus totum tibi erit

erit. Manducabis eum, ne esurias: bibes eum
 ne sitias: illuminaberis ab eo ne sis caecus
 fulcieris ab eo ne deficias, possidebit te
 integrum totus integer, Ipse solus potest
 liberalissimè suppeditare tibi necessaria
 nia, vel ab omni necessitate vitae sustentata
 mirabiliter eximere, sicut exemit complures
 qui multis annis in solitudinibus locis
 desertis sanctissimè vixerunt, nec famem
 sitim nec frigus nec æstum nec ulla aënis
 corporis incommoda passi; vel certè mirabilis
 rio Angelorum, aut volucrum provi
 bi potest, sicut providit olim Propheta Elias
 Paulo primo Eremi incolæ aliisque innume
 ris; vel denique singulari sua providentia
 qua nihil permittit deesse ijs qui in ipso con
 fidunt, etiam tunc cum videntur omnia deesse
 cere; potest facere; ut res necessaria velut
 manibus ortæ tibi proveniant. Hoc ipsum
 perti sunt discipuli Christi Domini, quos
 in diversa mitteret loca sine viatico, sine
 culo, sine pera, sine calceamentis, non tam
 mendicantium more, sed perinde ac si
 luisset illos in rerum omnium penuria
 qui tamen in reditu ab eo interrogati: *quid
 aliquid defuit vobis? dixerunt nihil.*

§. XII.

Probatur vanum esse mundanorum gaudium.

Ed redeamus eò, unde eramus digressi, & dicamus cum S. Chrysofomo. magna vanitas est aestimare in coelitis esse veras delicias in quo eas mundus statuit nimirum in corruptibilibus terræ bonis: magna vanitas est quærere extra Deum, quod nusquam est gentium nisi in solo Deo. Gaudium & beatitudo, inquit S. Augustinus res optimæ sunt, sed oportet quærere, ubi sunt. Quærite quod quæritis. Sed nolite quærere ubi quæritis. Quomodo ibi esse potest verum gaudium, ubi non est gaudium? Quomodo vita beata, ubi nec vita? Si vera voluptas esse potest in dignitatibus & divitijs mundi, non videremus ad amplissimos honorum gradus promotos, gravissimis ruinis & funestissimis casibus subjectos. Non videremus Reges terræ versari in perpetuis periculis & metu omnia perdendi & incidendi in statum hominū miserimum. Si divitiæ afferunt delectationes & delicias vitæ nostræ, cur eas Dei Filius spinis comparavit? Si vires corporis & firma valetudo nobis gaudio esse possunt, cur inveniantur homines qui sano ac robusto in corpore angores patiuntur & dolores amarissimos

mos? Cùm contra sint alij, qui in debili auge
 infirmo dulcissimis affluant consolationibus
 & sincerissimis gaudijs. Non igitur in possi-
 sione terrenarum rerum fundanda est fiducia
 nostra aut in illis collocandum est gaudium
 nostrum. Nam (præterquam quod valde im-
 perfectæ sunt et multis obnoxia defectibus
 cùm præcipua conditio ad integritatem
 gaudij spectans sit firmitas stabilitasque eius
 quâ carent res fluxæ & caducæ, quo modo
 nobis conferre possunt quo sunt ipsæ debili-
 tutæ? In solo Deo invenitur qui est ipsa im-
 mutabilitas & immobilitas; hujc uni imitari
 in illo & cum illo, qui est summum bonum
 nostrum, gaudere atque exultare oportet. Sa-
 cerdos stans in gradu infimo altaris ante
 Sacrificium Missæ inchoet ad seipsum cor-
 versus ait: *Quare tristis es anima & quare
 turbas me, dum affligunt me inimici?* cum re-
 pondente ministro: *Spera in Deo,* continuo
 subjungit lætum laudis versiculum: *Gloria
 Patri & Filio & Spiritui sancto,* Perinde ac si
 tribus istis verbis excitatus invenisset veram
 lætitiæ fontem atque unicum tristitiæ
 remedium, Nunquam serviam Domino, pa-
 mori possit, dicebat B. Franciscus Borga-
 quam spem meam & fiduciam ponam in
 quæ mihi eripi possit invito. *Exhibi*

revertetur in terram suam, in illa de-
 scribunt omnes cogitationes eorum. Hoc quo-
 tidie accidit hominibus qui fidunt in homi-
 nibus & qui nec alia gaudia, nec spes alias ha-
 bent nisi quas à creatis rebus participant: ho-
 mines, quia mortales sunt, moriuntur, res
 quia fluxæ sunt, pereunt & deficiunt, eodem
 momento pereunt cum ipsis pariter & gau-
 dia ex illis percepta, spes evanescent, hono-
 res occidunt, delectationes omnes commo-
 ventur; ipsi verò summopere afflicti desola-
 tione manent superstites.

§. XIII.

*Comparationes super hoc argumento
 eximia.*

Sapiens appositissimè in hanc rem compa-
 rat huiusmodi homines Lunæ; sic enima
 nunquam in eodem statu permanent, sed
 mutantur in dies ut luna quæ quot mensibus
 lumen suum instaurat, auget, sensimque de-
 perdit iterum, donec totum amittat, ita *stul-
 tus sicut luna mutatur*. Talis autem est, quis-
 quis creaturis inhæret & fidit, hic siquidem
 nunquam idem permanet; hodie lætatur,
 crescitque subinde capta lætitia; ubi summa
 videtur, decrevit paulatimque minuitur, mox
 inclinat ad interitum, denique subito tota pe-

rit atque evanescit, extinctumque manet
 ne gaudium æternis tenebris sepultum.
homo sanctus in sapientia manet sicut Sol Eccl.
cl. 27. Hic multis subjectus mutationibus
 idem semper perseverat, lumenque suum
 tinet integrum ac cōstans tam in ortu & me-
 ridie quàm occasu, tam hieme quam æstate
 sive diurno circuitu longos sive breves, sive
 mediocres dies describat, Insignis typus an-
 mæ quæ soli adhæret Deo quocunque in fl-
 tu versetur tam adversæ quàm prosperæ ve-
 letudinis: tam honoris quàm ignominie. Non
 timet ne voluptate solita & suo gaudio per-
 vetur, quia delectatur in eo qui est immu-
 bilis, qui sui semper similis, semper æquus
 suavis, æquè sanctus, æquè gratus, æquè po-
 tens, æquè misericors. Vis habere gaudium
 sempiternum, ait S. Augustinus, adhære illi
 qui sempiternus est. Cùm Deus mitteret Mo-
 ysen ad liberandum populum Israeliticum
 ex servitute Ægyptiaca, quærenti illi nomen
 ejus respondit: *Ego sum qui sum.* Exod. 3. 14.
 significaret se non esse mortalem, sicut
 Josepho aliisque Patriarchis, quorum dicitur
 viverent, præsidium opemque populus
 expertus, sed post mortem eorum in miseris
 ac ærumnis relictus. Ille verò qui est, sig-
 cabat hoc nomine posse se afflictis semper

opitulari, unde tandem magnam concepere
fiduciam & consolationem. Proinde recte o-
mnino hortatur nos Apostolus, *ut gaudea-*
mus in Domino semper. quandoquidem cum
illo tristitia esse non potest, & sine illo nul-
la lætitia.

§. XIV.

*Multum differunt pati pro Deo & pati pro
mundo.*

Augustinus explicans illum Apostoli lo-
cum ad Rom. 8. *Propter te mortifica-*
mur tota die. proprium est, inquit, latronum
pati & mortificari absolutè, sed pati & mor-
tificari propter Deum, proprium est filiorum
Dei, hoc est quod propriè dicimus, portare
cruce[m] JESU Christi, id est, ejus exemplo
quæcunque nobis adversa accidunt, de ma-
nu Patris nostri cœlestis libenter suscipere,
contentum esse, ut sanctissima ejus in nobis
voluntas semper impleatur, laudare illum
atque extollere, in tribulationibus nostris or-
dinem sequendo divinæ Providentiæ. Qui a-
liæ patiuntur, cruce[m] ferunt latronum, non
JESU Christi; ideoque semper inquieti sunt,
obmurmurant, impatientes fiunt, nonnun-
quam ex afflictionum gravitate in despera-
tionem & insaniam incidunt. **Crux vero JE-
SU**

SU Christi non cruciat sed delectat, non on-
 rat, sed subleuat portantes, sicut alæ aves
 vela naves. In tantum, inquit Thomas deli-
 pis l. 2. c. 12. de imit. confortantur ex affectu
 tribulationis & afflictionis ob amorem con-
 formitatis Crucis Christi ut sine tribulatione
 & dolore esse non vellent. O intolerabilis ad-
 versitas exemptum esse à perpeffione adve-
 sitatum! ô molestâ Crux, exclamabat S. Fran-
 ciscus Xaverius, non portare crucem JESU
 Christi! B. Joannes de Cruce primus Camer-
 lita Discalceatus, rogatus aliquando à Do-
 quid potissimum ab se peteret. Dominus, re-
 pondit vir sanctus, (id quod de S. Thoma
 etiam narratur) aut pati, aut mori pro te. Non
 enim videtur mihi tulla mors tam amara
 quàm vivere & non pati, nec quidquam ma-
 lerabilius, quàm pati pro quocunque ab opo-
 tius quàm pro te. S. Andreas Apostolus tra-
 to erat crucis amore incensus & JESU Chri-
 sti, ut à longè præparatam sibi crucem ap-
 ciens, non se posset continere quin in hauri-
 ces lætitiæ plenas exultabundus erumpere-
 O bona Crux diu desiderata, sollicitè amata
 sine intermissione quæsita, & aliquando
 pienti animo præparata suscipe me ab hinc
 nibus, & redde me Magistro meo! Veritas
 Sanctissime Apostole quid quæso est in Cru-

te tam desiderabile, tamque amabile? Nonne
 infame Crucis supplicium parricidis paratur
 que incendiarijs? Nonne quicumque illud
 subit, maximis exponitur opprobriis & ater-
 re infamiae? Nonne in illo & sanguis omnis
 profunditur & membra lacerantur & totum
 corpus diuturnis gravissimisque doloribus
 excruciat? Quid te ergo tantopere delectat
 in cruce subeundo supplicio? Quid me dele-
 tet in cruce, rogas, subjungit Beatus Apo-
 stolus, Nunquid jam dixi? Num nescis sacra-
 tissimum Domini mei JESU Christi corpus
 illi affixum? Num nescis illud esse altare in
 quo Agnus immaculatus oblatus est in holo-
 caustum? sanctam esse arborem quae protulit
 fructus vitae: Thronum esse Regis gloriae, re-
 fugium afflictorum, clavem paradisi, tro-
 phaeum victoriarum, quas Redemptor noster
 reportavit de inimicis nostris gloriose trium-
 phans? Video quidem Crucem esse ignomi-
 nosam & probrosam; sed non vides etiam
 opprobrium Filij Dei modo praefendum es-
 se omni gloriae mundi? Et sane permissum e-
 rit matri amare in liberis suis contractas ma-
 culas & sordes: Aristotelis discipulis imitari
 gibbum Magistri sui: Paganis licebit pauper-
 tatem colere; Diogenem enim celebrem
 Philosophum eam profiteri non puduit; mi-

Q

hi

hi verò vertetur vitio amare crucem Domini mei atque Salvatoris, & illius gaudere obprobrijs? Sed noli mihi amplius crucem nominare ignominiosam, & parricidarum supplicium, objectum maledictionibus Deique hominum. Hujusmodi ignominie glorificatae sunt, cruciatus omnes in delicias vestis, quod prius scandalum erat, nunc cultu sancto consecratum est: stultitia mutata in sapientiam sacro attactu pretiosi Corporis Domini mei JESU Christi; qui maledictiones vertit in benedictiones: contemptus in honores, execrationes in venerationem, quo mortem invenerat, nobis vitam reliquit. Sic sentiebat, sic loquebatur dignus tantorum discipulo, magistro Crucis contumeliae & tormentorum amore succensus quamquam Epicurei aut Sardanapali delicias aut voluptatum carnalium. Alius Apostolus inquit S Chrysostomus, epistolam quandam suam ad Philemonem scriptam sic incipit *Paulus vincens IESU Christi & Timothei Frater.* O magnificentum & illustre encomium exclamat idem aurei oris Doctor, non quod ob prolatos imperij fines & partas bello provincias, sed ob catenas & carcerem pro nomine JESU acquisitum! Habebat sane vulgare Apostolicum & divinum prerogativas

tas & singulares quibus inter principes illius
ævi viros celeberrimus eminebat: potuisset
Apostolicæ dignitatis excellentiam varijs ti-
tulis amplificare, nominando se vas electio-
nis, hospitem Paradisi, intimum Dei amicum
Spiritus sancti discipulum & Angelorum con-
discipulum. Sed neglectis hisce speciosis no-
minibus & verborum pompis, carceris dun-
taxat sui & vinculorum fecit mentionem, ut-
pote quæ pluris æstimabat. Aliunde etiam
considerabat gloriam suam splendescere
magis in tenebris captivitatis quàm in luce
eiusmodi encomiorum. Nam si rectè perpen-
damus illa dignitatis suæ ornamenta habe-
bat ut collata sibi gratis ad quæ præter volū-
tatis approbantis consensum nihil contulerat
gloriam verò, quam ex catenis pro honore
Domini sui JESU Christi alligatus referebat
toram reputabat suam. Et quamvis ad patien-
tiam confirmaretur peculiari Dei adjutorio,
omnis tamen tolerantia asperitas in ejus ani-
mam corpusque redundabat. Sane quicunq;
ardenti quæpiam amore prosequuntur, si-
cut hic sanctissimus Apostolus ardentissimo
Dominum suum diligebat, multoque majore
quàm seipsum, longeque excellentiore
quàm res quascunq; amabiles; hujusmodi
inquam non tantè æstimant, neque ita sibi

Q 2

com-

complacent in honoribus atque oblecta-
 nibus quibus amicorum suorum benevolen-
 tia & liberalitate afficiuntur, quanti faci-
 oblatas occasiones probandi animi sui ma-
 nitudinem in propulsandis ab eis quorun-
 cumque hostium injurijs, declarandique co-
 stantiam suam in sustinendis eorum gra-
 quibus te devoverunt, adversis casibus, pe-
 culis & laboribus. Quod si tam jucundum est
 & suave pati pro homine quem amas, quan-
 tò erit delectabilius animæ amanti Deo
 pati Dei amore & causâ, eumque glorifica-
 in tolerantia malorum. Quanta est dignitas
 quamque ingens solatium à Deo eligi ve-
 currum triumphalem divinæ gloriæ quoniam
 mine Jobum illustre patientiæ exemplum
 Tertullianus appellat. *Brev. Rom. 18.*
 Nunquam tam jucundè epulati sumus, quan-
 hæc Christi causâ libenter perferimus, quæ
 mabant in acerbissimis positi tormentis
 fide JESU Christi sancti Martyres Marcellus
 Marcellinus. O mi suavissime JESU dicere
 S. Gertrudis, quàm magno mihi gaudio er-
 si videam tuam in me voluntatem perficere
 compleri, & sanctissimi nominis tui glori-
 crescere ex injuriâ omnium membrorum
 mille in partes lacerati corporis mei omnia
 que generis injurijs & cruciatibus expo-
 situs!

Sur 24. Ian. ex S. Chryf. Inuictissimus Mar-
 tyr Babylas tantam sentiebat in maximis
 tormentis consolationem ut ejus corpus vi-
 deretur minus animæ quam instrumentis,
 quibus torquebatur conjunctum, quippe sic
 eis adhærebat affixum, ut cum catenis & vin-
 culis, quibus distendebatur, nec avelli etiam
 post mortem poterant, sepeliri necesse fuerit
Sur 6 Feb Ausculta Tyranne dicebat fortif-
 simus Christi pugil S. Faustus, tortori suo,
 prebens ei depictam sui imaginem, sume il-
 lam & mille in partes dilacera, exsere in illam
 tuam crudelitatem cunctaque crudelitatis
 instrumenta, ungulas, pectines, equuleos, ro-
 tas, ignes, sciasque rem tibi esse cum homine
 quidem mortali, sed qui non magis timeat,
 sentiatque tormenta tua, quam ista pictura;
 tantum fido protectioni ejus, pro cuius no-
 mine patior, tantumque percipio voluptatis
 ex hoc quod ejus gloria sumere possit incre-
 mentum ex hac mea cruciatuum perpeffione
 ut omnes tuas torruras rideam. *S. Secunda*
10 Jul S. Secunda videns sororem suam Ru-
 finam à carnifice immaniter tractari, in hunc
 modum fertur allocuta tyrannum. Quid est
 quod sororem meam honore, me afficis ig-
 nominia? O stupendos fiducia in Deum effe-
 ctus! Ex quibus discimus verissimum esse
 Q3 quod

quod dixit Salvator noster: *Iugum meum leve est & onus meum leve* Matth. II. Onus quæquam Crucis Christi non tantum leve, sed sic alleviat etiam alia onera ut eorum gravitas non sentiat: sic dulcorat eorum amaritudinem, ut cum delectatione tolerantur, nimirum toleramus ex concepto in Deo amore. Quis ergo non libenter hæc ratione sustineat afflictiones? Quis non lætus excipiat divinas illas JESU Christi voces quibus amore plenissimis alloquitur calamitosos & afflictos: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde* Matth. II. Quisquis modicam in Deo fiduciam habet & fidem verbis ejus, fieri non potest, quin hujus effectum promissionis aliquem experiatur in misericordis. Si quis verò graves sentiat afflictiones sine levamine, & acerbos dolores sentiat lenimine; verè fatendum est eum Christi precem non portare nec promissis ejus fidem adhibere. Hucusque tribus potissimum rationibus morati sumus considerationibus, quæ declarant magnitudinem gaudij fidelium Deo mentium; & constituunt quodammodo primas causas, videlicet materiam, formam & finem, quæ tamen omnes subordinantur

fiduciæ in Deum velut principi & communi dispositioni, quam rectè causam causarum dixeris. Reliquum est nunc, ut per causam quoque efficientem demonstremus ejusdem gaudij magnitudinem, ut hæc ab illâ pariter innotescat atque illustretur.

Excellentia hujus gaudij eluceſcit per excellentiam causæ efficientis.

§, XV.

Deus mirificè consolatur Sanctos in suis afflictionibus.

Quemadmodum mirè novit Deus perturbationibus involvere & confusionibus mundi sapientes eo præsertim tempore quo ipsi proprium quærunt honorem negligentes divinum, ita non desinit declarare miram in servos suos benevolentiam, ut eos in maximis, angustijs mirifico gaudio & consolatione repleat. Hoc ipsum de se testatur Apostolus in se expertus & primis Macedonia Christianis de quibus scribit: *quod in multo experimento tribulationis, abundantia gaudij ipsorum fuit 2. Cor. 8.* Et S. Job agnoscens hanc Dei industriam in permiscendâ celestium consolationum dulcedine cum dolorum amaritudine admirâs exclamat: *mirabiliter me*

crucias, c. 10. Quasi dicat: Magne Deus quam
 admirabile est consilium tuum & singulari
 providentiâ tuâ, ut mala quæ inferis, non
 solum tolerabilia reddas, sed grata etiam ac
 optabilia ijs qui cognoscunt virtutem de-
 ræ tuæ. Affligens corpus meum doloribus
 parcis, sed infundis interim animæ mea
 rentem voluptatis divinæ quæ redundet
 iam in ulcerosa & putrida membra mea,
 lorique sensum tollat, adeo ut difficilium
 mihi sit continere cœlestis mentis gaudium
 quam torquentes corporis dolores sustinent.
 Pro paucis spinis plenos rosis calathos in me
 effundis, tangis me extremo digito & am-
 bus manibus extentisque brachijs me am-
 plecteris: *mirabiliter me crucias.* Incidimus qui-
 doque in homines tam humanos atque
 ciosos ut ipsa, quam nobis exhibent molestia
 sit gratior, quam aliorum obsequium; sed
 forte petentibus quid abnuunt, id tanta
 gunt urbanitate, ut ejusmodi patre pulchrum
 malimus quam ab alijs recipere beneficium.
 Sic planè Deus se gerit erga eos qui illi
 fidunt, qui ejus opem implorant in suis
 cessitatibus, qui cum gratiarum actione
 jus manu suscipiunt quidquid adversi accidit.
 His tam benignum sese exhibet ut etiam
 feriendo tales, gratiam illis præstet & favore
 dum

dum à malis gravioribus præservat, & bonis cumulat melioribus. Quod in illis perversum est tollit & superfluum refecat, tangit ulcus ubi maturum est, ut virulentam saniem educat: vulnerat, sed mille modos habet, plagam inflictam non curandi duntaxat, sed etiam ejus dolorem impediendi multaque suavitate condiendi, adeò ut non percuti à tam admirabili manu ijs qui eam sentiunt, malum esset multò gravius, quàm ipsum quod patiuntur. S. Augustinus suo more ingeniosè mysteriùm hoc explicat super ista verba psalmi 127. *Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es & bene tibi erit.* to 8. Quasi perversè videtur dicere non intelligentibus, debuit enim dicere, fructum laborum tuorum manducabis: multi enim manducant fructum laborum suorum. Laborant in vinea, ipsum laborem non manducant sed quod labore ipsorum nascitur, hoc manducant. Quid sibi vult labores fructuum tuorum manducabis? Respondet subtilis Doctor: Quia & ipsi labores non sunt sine gaudio propter spem, secundum illud: *Spe gaudentes in tribulatione patientes.* Rom. 12. modò nos ipsi labores nostri jucundant & lætos nos faciunt de spe. Si ergò labor noster potuit manducari & potuit jucundare, manducatus fructus ipsius laboris qua-

qualis erit? Narratur de S. Catharina Genovesa si quod nesci verit quid esset pati, non quod subiecta non fuerit magnis vexationibus, sed quia eas non sentiebat ut sibi contrarias, ut pote quas non modo libenti animo roborabat, verum etiam incredibili cum gaudio petendi. Non est dubium quin divini hospitii cor eius inhabitantis beneficio, hic illi favore sicut & alijs omnibus, sit praestitus.

§. XVI.

Huius gaudii dulcedinem percipere non potest qui non est omni alio destitutus.

Si scires te bene ab omni creatura evacuat Siquit religiosissimus scriptor Thomas Kempensis l. 2. c. 7. JESUS deberet libenter tecum habitare, nec veniret in cor nostrum solus, Addit S. Theresia, sed omnes secum delicias & delicias paradisi, quarum capax anima est in hac vita, simul adduceret. Ximenes Societatis nostrae in temporalibus adiutor magnae virtutis, idem sentiebat, et sine dubio erat expertus, cum diceret singulari voluptatis sensu: Quisquis a creatis rebus omnibus expedire cor potuerit & totum Deo tradere, brevi tantam bonorum omnium recipiet abundantiam ut ferendo non sit. P. Alvarez eximia vir sanctitatis simile quid de se testatur, quod

quod ex eius libello quodam excerptum refert in eius vita tanto dignus magistro discipulus P. Ludovicus de Ponte: Evigilavi, inquit, quodam die mane totus latus ac hilaris cum ejusmodi cogitatione ac interiore sensu cui similem nunquam habui in vitâ: cognoscebam quid esset anima cum Deo & quò deveniret sine illo. Blosius refert de viro quodam sancto qui cum amantissimè fletet post quinquennium in perpetuâ exactum desolatione, apparuissentque illi duo Angeli mœstum consolaturi, quod averterit se ab illis, conversusque ad Deum sic eum fuerit allocutus: ô mi Domine Deus, non peto aliam consolationem quàm hanc ut te solum possideam; dummodò impedire possim ne res ulla cor meum subintret, nisi tu solus, plus consolationis habeo quam valeam sustinere. Placet hac super re satisfacere mihi & explicare hic quidquid dicendum restat de ineffabili gaudio quod Deus producit in animis eorum, qui singularem in ipso fiduciam collocant. Nam revera ipse solus per semetipsû producit hoc gaudium sine concursu creaturarum, quippe quæ ad hujusmodi effectum conferre nihil omnino possunt. Quod si attentè consideretur, sufficiet sanè ad cognoscendam hujus gaudij magnitudinem, omnia alia

Q 6

gau

gaudia & oblectationes excedentis. Illud
 tur est quod in præfenti declarare intendo
 verò in hac consideratione procedam firmis
 ab ipsa ordiar origine, paucis Dei essentiam
 atque magnitudinem ostendendo, de qua
 plenius & convenientius disseram libro
 quarto.

§. XVII.

*Excellentia unius Dei: & boni quod ex
 eo est.*

CAtholica veritas est sed ita rationi natu-
 rali conformis ut etiam Ethnici solo na-
 turæ lumine eam perspexerint negaverunt
 que esse aut esse posse plures Deos; nam si
 plures essent, eorum nullus Deus esset, nullus
 quippe perfectiones omnes aliorum obtine-
 ret; quod si quis inter eos unus omnes om-
 nium in se contineret, hic solus Deus esset, à
 quo ceteri haberent naturam suam atque or-
 namenta naturæ, ac proinde se creaturas co-
 fiterentur. Hoc tribus verbis expressum, est
 totum quod nos fides ac recta ratio docet de
 Divinâ naturâ quæ in se indivisim continet
 omne quod est sparsum & divisum in rebus
 omnibus extra Deum, sed cum in finita hæret
 ab illis disparitate. Deus enim cum det rebus
 singulis suam mensuram & limites, solus ipse
 supra

supra se nihil habet à quo suos recipiat. Proinde necessario possidet perfectiones omnes possibiles in omni extensione possibili sine termino sine dependentiâ sine limitatione aut quâcunque determinatione: Est infinitis partibus sole splendidior, fecundior terrâ lapidior pane, dulcior melle, formosior rosis, potentior omnibus mundi regibus; nam ipse est à quo mutuatur sol splendorem suum, fecunditatem terra, panis saporem, mel dulcedinem, rosæ pulchritudinem, reges potentiam suam; ipse autem ista omnia habet ex se, nulli se debitorem, nullum sibi benefactorem agnoscit.

Hic est Deus optimus maximus quo pleni sunt & circumdati quicumque confidunt in ipsum. Quod toties tamque expressis disertisque verbis declaratū est in sacris literis ut, quotiescunque hortabatur olim maximos suos amicos ne timerent, non aliam afferret rationem quàm quod testaretur se esse cum illis. Sic dixit ad Isaac. *Noli timere quia ego tecum sum.* Gen. 26. Ego Deus cæli terræque conditor, fons & origo omnium bonorum, deliciae Paradisi, gloria hominum & angelorum: ego tecum sum, nec te deseram si confusus fueris in me.

Quid potuit dici amabilius? Quid à tanta

Q 7

Ma-

Majestate erga hominem vilissimum tem
 vermiculum admirabilius? Quis satis explere
 quantam cœperit consolationem Jacob cum
 à Deo missus in Ægyptum ab eo meruit
 dire: *Ego sum fortissimus Deus Patris tui: nō
 timere, descende in Ægyptum. Ego de scendam
 tecum illuc, & ego inde adducam te reveren-
 tem* Gen. 46. Ibidem refertur venisse de Ge-
 raris Abimelech aliosque ejus regionis prin-
 cipes ad Isaac ut cum eo fœdus inirent, quod
 cum interrogasset Isaac: *Quid venisti ad me
 hominem quem odisti? & expulisti de terra?*
 Responderunt: *Vidimus tecum esse Dominum*
 &c. Unde apparet nos virtute fiducia
 Deum adhuc in vita mortali constitutos
 peregrinantes super terram possidere idem
 bonum, quod beati in cœlo, qui istic quidem
 recipiunt mercedem laborum suorum & de-
 sideriorum suorum satietate plena fruuntur,
 nos tamen hic eodem bono delectamur, ut
 verè possimus dicere, nos in amaritudine
 hujus vitæ jam tum degustare delicias para-
 disi. Porro priusquam progrediar longius
 istud iterum inculco, quod jam supra attigi.
 Deum in se non continere modo omnes con-
 tinuum creaturarum perfectiones, sed etiam
 superare omnes infinitis modis, & in hoc
 consistere, ordinem singularem nulli pro
 com-
 qua: a
 sine co
 infinit
 coop
 bis ob
 dei fin
 mana e
 modic
 nis alic
 & statu
 nam a
 potest
 & conf
 rat in h
 catu mu
 piunt?
 Gaudin
 qua
 S And
 Spoli
 infi
 quam e
 eius co
 & philo
 ejusdem

communicabilem. Unde infero ea beneficia quæ ab ipso solo proximè in nos conferuntur sine comparatione excellentiora atque adeo infinitè præferenda esse his quæ industria & cooperatione creaturarum rerū ab eodem nobis obveniunt, tametsi utraque ejusdem speciei sint & hominis. Nam si videmus inter humana opera ejusdem licet artis discrimen non modicum, puta inter Apellis tabulam & tironis alicujus picturam, inter Polycletis statuas & statuarii nescio cujus, licet ad eandem formam atque ex eadem materiâ factæ sint; quæ potest obsecro similitudo esse inter gaudium & consolationem, quam animæ sanctæ inspirat inhabitans Deus, & voluptates quas delicati mundi amatores ex creaturarum usu capiunt?

§. XVIII.

Gaudium quod Deus donat, longè superat quodcumque ex Creatura percipitur.

Sanctissimus gentium Doctor Paulus Apostolus testatur, & est verissimum, quod infirmitas Dei, ut ita dicam, robustior est, quam omnis hominum fortitudo, & stultitia eius confundit sapientiam jurisconsultorum & philosophorum. Quanta ergo esse debet ejusdem fortitudo & sapientia Dei, quando-

qui-

quidem ipsa infirmitas & stulticia super
 quidquid forte mūdus habet & sapiens. Com-
 para nunc gaudium quod Deus suscitavit
 cordibus nostris, cum eo quod aliunde emen-
 dicamus; & vide num alterum alteri verè tra-
 ferri possit? Non dubito, quisquis hanc antithesin
 rectè conceperit, quin facile
 iudicaturus sit, nullas esse periecutiones &
 afflictiones ejusmodi quamvis facto agnoscant
 animum Dei possessione beatum invadant,
 quæ jucundam ejus quietem turbare vale-
 ant: Guttæ instar sunt aquæ in fornacem ca-
 dentem injectæ, aut scintillæ instar incidentes
 in mare. Inexhaustus suavissimarum consolati-
 onum quæ à Deo promanant, fons sufficit
 omnem quæ aliunde stillare potest, amaritudinem,
 ejusque ita sensum eripit ut vix primæ
 labiis degustetur. *In tribulatione*, canit David
 ad Deum *dilatasti mihi*, id est, relaxasti angustias
 cordis mei, & lætitiâ ac consolatione me
 affecisti multiplici. Hanc ob causam Deus
 nominat Deum totius consolationis, paracletum
 consolatorem per antonomasiam, per
 inde si, propriè loquendo, ipsius solius sit
 solari hominem. Hinc testatur etiam scriptura
 & in propriâ personâ præstare hoc munus.
 Vis scire quomodo illud sibi attribuat? Audi
 ipsum his verbis loquentem: *Quomodo, sicut*

mater blandiatur, ita ego consolabor vos. Isai. 66. Nec tam luculento sui in nos amoris testimonio dato, certa que promissione officium matris in consolando nos & oblectando omnigenere suavitatis per semetipsum fungendi contentus, alio id ipsum loco repetit & loquendi modo expressiore confirmat: *Ego ego ipse* inquit, *consolabor vos.* Cur repetit: *Ego ego*, additque: *Ego ipse*, nisi ut manifestius declararet non inani aliqua verborum figura se uti sed verissimè infinitæ in nos suæ charitatis effectum polliceri. Concipe nunc animo, si potes, quanta sit teneritudo divini amoris, quo dignatur Deus ipse se totum impendere ad suavissimè recreandam sibi confidentem animam; hujus verò in tanta cælestium deliciarum affluentia sensum quis satis poterit vel cogitando assequi? Si rex quispiam magnificentiam liberalitatis suæ ostendere amicorum suorum intimo cogitat aut subjectis sibi populis publicæ edere lætitiæ argumentum insigne, quantus fit apparatus & regiarum profusio divitiarum? Rex Assyverus regali pompa sex mensibus fecit grande convivium cunctis principibus Persarum ac Medorum mælytis, & præfectis Provinciarum omnique populo urbis regię toto stupente oriente. Esth. I. Alexander Gregario militi amplissimā dona-

donavit urbem non tam considerans in-
 mam recipientis conditionem quam cel-
 dare deceret summam largientis dignitatem.
 Divina majestas minus adhuc quam regio
 terræ respicit ad vilitatem & indignitatem
 eorum quibus dona sua confert. Sufficiens
 homini Deum amanti recipere favores al-
 quos & recreationes mentis, quales nobis ad-
 ferre possunt Creaturæ; Verum his non con-
 tentus est Deus, parum ipsi videtur com-
 creatum, amat tractare nos conformiter
 magnificentiæ suæ & bonitati infinitæ, vili-
 tatis naturæ nostræ nullâ habitâ ratione.

§. XIX.

Eximia nomina hujus celestis gaudii.

Excellentiam hujus gaudii, quo dignatur
 Deus exhilarare sperantes in se indicat
 etiam eximia ejus nomina in divinis scriptu-
 ris expressa. Nam S. Joannes appellat *manna*
absconditum quod nemo novit, nisi qui gustat.
 Apoc. 2. S. Paulus *pacem Dei, quæ exsuperat om-
 nem sensum.* Ad Phil. 4. Propheta *læus*
Sabbatum delicatum. c. 58. Psaltes *regna*
torrentem voluptatis & inebriantem ubera
tem domus Dei. Psal. 35. S. Petrus, *lætissimam*
enarrabilem 1. Pet. 1. Denique Christus *opti-*
optimam partem vocat, quæ non auferetur.

Et gaudium quod nemo tollet à possessore illius. S. Gertrudis loquens de internâ, quâ affluebat mentis dulcedine, solebat dicere, nunquam se ausam fuisse cuiquam hominum eam exponere, propter pusillanimitatem, ut addebat, & incredulitatem cordis humani. S. Bernardus id ipsum confirmans ait, quod quicumque conaretur de hac cælesti suavitate aliquid proferre, non magis intelligeretur ab iis qui eam non sunt experti, quàm si peregrina illis ignotaque linguâ loqueretur. ser. 8. in cant. Idem adjungit alibi: Si mihi id experiri liceret, putas me posse eloqui quod ineffabile est. S. Item Augustinus disertè fateatur: Non sufficit lingua mea cordi meo, tamenti modicum quid experto. Et iterum alibi idem tractans argumentum, postquam confusè quædam hac de re insinuasset, subiungit: mysterium hoc non nisi à perfectis visis posse intelligi.

§. XX.

Discrimen inter voluptates corporis & animi.

Sed dicat aliquis, si divinæ istæ suavitates tam sunt admirabiles, ut præfertur, unde est quod tam pauci earum desiderio teneantur aut incitentur amore! Aut quâ fieri potest ut non tantum, non quærantur magis

no

no opere, sed etiam spernantur? Et voluptates quæ percipiuntur ex creaturarum usu, fatiant atque explent cupiditatem ut nec cogitur quidem de illis, quas dicit ex Dei professione promanare? Sic objiceret, si loqui posset, bos aliquis aut equus. Vox bovis hominis dicebat olim Alphonsus rex, cui forte simile quid coram ipso fuisset probatum. Num ignoras mi homo quod animalia bona non percipit ea quæ sunt spiritus æstimare non potest divinarum consolationum divitias, quia eas nunquam gustavit. Contemptus, ut vulgo dicitur, proles est ignorantia. Quis ergo mirum si contemnant, quod non cognoscunt. Goliathus Philistæus despicebat Davidem velut puerum, & Herodes Rex spernebat Christum Filium Dei; nam ille Davidem considerabat velut imbellem ovium pastorem, hic Christum sub habitu servi & rei. Jam diu mundi amatores objiciunt nobis ore Prophetæ: *Quis ostendit nobis bona?* Psal. 4. perinde ac si nulla alia in mundo bona essent quam corporalia & sensibilia, aut non esset in nobis alius appetitus, quam sitis bestiarum, nec alia vita quam corporis & sensuum partis. An verò habent corporis sensus voluptates suas, ait S. Augustinus, & animus deseritur à voluptatibus suis? Boum est & equorum,

rum, quorum vita carneæ immerfa est moli,
qui nec sperare alias, quam quæ sensibus per-
cipiuntur, delicias possunt, horum inquam
brutorum est postulare ut sua sibi bona pro-
ponantur ante oculos; verum homo altiori
mente præditus non terris sed cælo natus, cui
mundus hic exilium est, cujus vita, miseria,
cujus corpus carcer est animæ, meritò eru-
belcat, quod cum brutis animantibus præse-
ria requirat, ut sibi communes cum illis pa-
rtus inveniatur. Quam verè de hujusmodi ait
Propheta: *Homo cum in honore esset, non intel-
lexit: comparatus est jumentis insipientibus, &
similis factus est illis; Psal. 48.*

Sic ergo accidit ut carnales homines bo-
norum corporis cognitione præditi, nullâ
bonorum animæ, hæc negligentes, ista ar-
denti studio ac sollicitudine quærant; sæpe
tamen postquam desideriis suis fecere satis,
& cumulate possident, quibus multò labore
inhiarunt, illa ipsa incipiunt fastidire; & quia
nauseant, quæ non sapiunt, stultitiam suam
agnoscentes ac detestantes coguntur melio-
ra quærere & solidiora oblectamenta, quæ
tamen extra Deum nunquam inveniunt ut
præclare annotavit religiosissimus scriptor
Thomas à Kempis libro de verâ compun-
ctione, ubi sic loquitur: *Vita ista doloribus &*
pres-

pressuris plena est, sicut optime norunt qui
 de amaritudinis ejus calice biberunt; quare
 idcirco humanus animus, unde possit recreari,
 & frustra est omnis consolatio, nisi ad
 divina. Quotidianâ instruitur experientia,
 quod fallax est omnis spes terrena, & in amari-
 tudinem proveniet, quidquid extra Deum
 in tempore hujus peregrinationis quaeratur.
 S. Augustinus in suis confessionibus idem
 sentit: Væ animæ audaci, inquit, quæ spera-
 vit, si à te recessisset, se melius aliquid inven-
 turam. Versa & reversa in tergum & in latera
 & in ventrem, & dura sunt omnia. Et tu Do-
 mine solus requies. Verè ita est, nec gaudium,
 nec pax, nec requies vera est, nisi in solo Deo
 & qui Deum piissimo mentis affectu possi-
 dent, novis quotidie deliciis affluunt. Huius-
 modi est discrimen vel oppositio potius in
 oblectamenta ex creaturis percepta & divi-
 nitus collata ex Sanctâ cum Deo familiaritate.
 Illorum cito in nobis, postquam perit
 desiderata aliquantulum gustavimus, sub-
 dium oboritur; horum verò semper in nobis
 desiderium recens, nec explent semel gratia
 sed excitant famem; suavitas illorum in di-
 mira cum lætitia crescit, tantaque est dul-
 do ut & memoriam & sensum aliorum
 nium penitus tollat. Ratio hujus disparitatis

est, quod nec humana nec cœlestia planè
 cognoscantur nisi experientiâ ipsâ & frui-
 tione; ista verò cum admodum imperfecta
 sunt & imbecilla, tametsi appareant magnifi-
 ca, cito nauseam & fastidium ingenerant iis
 qui illa percipiunt, & perceptione eorundem
 naturam penitus cognoscunt: Hæc verò è
 contra, quia perfecta sunt, spiritualia & inte-
 riora, ipsius animæ substantiæ conformia,
 quo magis cognita, eò amantur ardentius;
 cognitio enim horum nullos in iis detegit de-
 lectus sicut in aliis, sed potius novas aperit
 perfectiones, quæ eorum desiderium & amo-
 rem magis accendunt; illa cum possidentur,
 contemptui obnoxia sunt, quia infirma & in-
 stabili esse exitus opinione luctuosior declarat:
 hæc contra sui æstimationem augent in ani-
 mis possidentium, quippe quæ vires suas &
 virtutem occultam in sui fruitione manife-
 stant incredibili cum suavitate.

§. XXI.

*Dispositiones necessaria ad voluptates animi
 percipiendas.*

Utrum scire quæ requirantur dispositio-
 nes necessariae iis qui desiderant has pa-
 radisi delicias prægustare? Dicam duobus
 verbis: verà opus est & firmâ in Deum fidu-
 cia

O. I. 4
 ciâ, qui sanè promptior est ad conferenda
 nos quotidie ampliora bona, quam nos sumus
 ad recipienda; ille enim sic iis abundat, ut ve
 deatur velle se exonèrare si vasa vacua inve
 niat, & capacia divinæ suæ liberalitatis de
 munificentia; id quod ipse declaravit, ait
 quando S. Teresiae & ante hanc, S. Gertrudis
 Nemo unquam fuit præter JESUM Chris
 tum Filium ejus, & fortasse Sanctissimam
 Virginem Deiparam Mariam, cujus capacitas
 responderet fecundæ ejus beneficentiæ, ut
 ut recipere tantum gratiarum donorum
 posset, quantum ipse conferre paratus erat
 Huic in Deum fiduciæ adjungo dispositionem
 aliam simili modo necessariam nempe veram
 perfectamque abnegationem rerum sensibiles
 lium. Nam quamdiu in nobis superest
 etus & propensio ad terrena bona, complet
 centia in creaturis, amor proprius & vanitas
 nostri ipsius æstimatio, gestare non possunt
 illud cœleste manna: cujus dulcedo non per
 cipitur, nisi separata sit ab omni alia, super
 amantem pura, illibata impermixta mentibus
 oblectet. *Parasti in dulcedine tua parasti*
Deus, dicebat Deo David. Scitè in hanc
 quodam loco S. Augustinus comparat amo
 rem nostrum manui: putate amorem h
 nis, quasi manum animæ, inquit, si aliquid

net, aliud simul tenere non potest: hoc au-
 tem dico, quia qui amat seculum, Deum a-
 mare non potest: occupatam habet manum:
 dicit illi Deus: tene quod do, non vult dimit-
 tere quod habebat, ideo non potest accipere
 quod offertur. Velut si quis in mari naufra-
 gium passus manum utramque plenam ar-
 gento habeat, quod dimittere nolit, ut obla-
 tam tabulam aut porrectum funem appre-
 hendat, nunquid necesse est, ut pereat unacum
 pecunia sua? Hujus rei illustre exemplum
 suppeditat nobis Exodus, ubi notatur non
 paratus esse spiritus Israelitis a Deo concessum manna,
 quam consumpsissent omnem Ægypti fari-
 nam. Sed nihil addam amplius, jam tum de
 hoc argumento locutus sum supra, ostendi-
 que pluribus fiduciam in Deo ita connexam
 esse renuntiationi atque abnegationi rerum
 creaturarum, ut altera sine altera esse non pos-
 sit.

CAPUT III.

Tertius effectus Fiduciae in Deum, Fortitudo
 inexpugnabilis.

§. I.

Summatim proponitur hic effectus.

TERTIUS Fiduciae in Deum effectus est
 invicta quaedam fortitudo animi qua
 R con-